

การผสมผสานเครื่องมือของธนาคารกลาง

นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์

ฝ่ายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากถามว่าเครื่องมือใดของแบงก์ชาติที่เป็นข่าวบ่อยที่สุด คำตอบคงหนีไม่พ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เพราะคณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) มีการประชุมทุก 2 เดือน เท่ากับว่าปีหนึ่งจะเป็นข่าว 6 ครั้งทีเดียว

กนง. ตัดสินอัตราดอกเบี้ยนโยบายโดยให้ความสำคัญกับ 3 เรื่อง คือ เศรษฐกิจ เงินเพื่อและเสถียรภาพของระบบการเงิน ซึ่ง กนง. จะประเมินสถานการณ์ของทั้ง 3 ปัจจัยไปข้างหน้า และชั่งน้ำหนักความเสี่ยงอย่างระมัดระวัง เพื่อให้การตัดสินใจเหมาะสมมากที่สุด เพราะอัตราดอกเบี้ยมีผลกระทบครอบคลุมหลายเรื่องในระบบเศรษฐกิจและการเงิน ไม่สามารถเจาะจงให้มีผลแค่จุดใดจุดหนึ่งได้ เรียกว่าเป็นเครื่องมือที่ไม่ละเอียด (blunt tool) การใช้งานอาจสร้างผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ได้ เช่น การลดอัตราดอกเบี้ยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ก็อาจมีผลข้างเคียงเรื่องอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นหรือการก่อหนี้สูงขึ้นตามมาได้

อย่างไรก็ดี อัตราดอกเบี้ยนโยบายไม่ใช่เครื่องมือเพียงอย่างเดียวที่แบงก์ชาติมี ธนาคารกลางยังมีเครื่องมือเชิงนโยบายอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ผสมผสานกันได้ เช่น มาตรการทางการเงิน (financial measures) มาตรการดูแลเสถียรภาพระบบการเงิน (macroprudential measures) มาตรการดูแลอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น

กองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือ IMF ซึ่งคอยตรวจสอบสุขภาพเศรษฐกิจประจำปีให้กับประเทศสมาชิกและให้คำแนะนำด้านวิชาการ ก็ยอมรับว่าการดำเนินนโยบายโดยใช้หลายเครื่องมือผสมผสานกันจะสามารถดูแลเศรษฐกิจได้มีประสิทธิภาพมากกว่า โดย IMF เรียกแนวทางนี้ว่า **การดำเนินนโยบายแบบบูรณาการ (Integrated Policy Framework: IPF)** ซึ่งในเชิงปฏิบัติแล้ว แบงก์ชาติได้ดำเนินนโยบายแบบผสมผสานกันเช่นนี้ ก่อนที่ IMF จะตั้งชื่อให้เสียอีกครับ

ในไตรมาสสุดท้ายของปี 2567 กนง. ประเมินว่าเศรษฐกิจในภาพรวมขยายตัวใกล้เคียงกับที่คาดไว้ เงินเฟ้อทยอยเพิ่มขึ้นเข้าสู่กรอบเป้าหมาย ขณะที่ความเสี่ยงด้านเสถียรภาพระบบการเงินในระยะยาวปรับลดลง สะท้อนจากสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP เริ่มทยอยลดลง กนง. จึงลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายลงหนึ่งครั้งมาอยู่ที่ร้อยละ 2.25 เพื่อรักษาจุดยืนของนโยบายการเงินที่เป็นกลางในช่วงที่สินเชื่อยังชะลอตัว ช่วยลดความเสี่ยงที่ภาวะการเงินจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ รวมถึงมีส่วนช่วยบรรเทาภาระหนี้ได้บ้าง ทั้งนี้ สิ่งที่ยังเป็นห่วง คือ ความไม่แน่นอนที่สูงขึ้นจากต่างประเทศ และการฟื้นตัวที่ไม่ทั่วถึงของเศรษฐกิจไทย โดยยังมีกลุ่มเปราะบางที่ฟื้นตัวช้า

ในเดือนธันวาคม 2567 ภาครัฐได้ออกมาตรการทางการเงินเพิ่มเติม ซึ่งเป็นความร่วมมือของแบงก์ชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ **โครงการค้ำมือเราช่วย** เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยและ SMEs เฉพาะกลุ่ม ซึ่งรายได้อาจยังกลับมาไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพและภาระหนี้ โครงการนี้มี 2 มาตรการ ได้แก่

1. มาตรการ “จ่ายตรง คงทรัพย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ที่รักษาทรัพย์สินสำคัญในการใช้ชีวิตและการทำงานไว้ คือ บ้าน รถ และสถานประกอบการ เพื่อให้ลูกหนี้ที่มีปัญหากลับมาจ่ายไหวและไปต่อได้ (เป็นหนี้ที่ค้างชำระไม่เกิน 1 ปี หรือ เคยปรับโครงสร้างหนี้แล้วและยังจ่ายตรงงวดอยู่) สิ่งที่โครงการช่วยคือ (1) ลดค่างวดในการผ่อนชำระ โดยปีแรกจ่าย 50% ปีที่สองจ่าย 70% และปีที่สามจ่าย 90% ของค่างวดเดิม (2) ค่างวดที่จ่ายระหว่างเข้ามาตรการจะไปตัดเงินต้นทั้งหมด โดยพักดอกเบี้ยเป็นเวลา 3 ปี (3) ดอกเบี้ยที่พักไว้ระหว่างเข้ามาตรการ เจ้าหนี้จะยกให้หากปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ตลอด 3 ปี

มาตรการนี้ได้ขังน้ำหนักระหว่างการแก้ปัญหาหนี้กับการป้องกันไม่ให้ลูกหนี้เสียวินัยการเงินหรือการเกิด moral hazard คือ ดูสถานะเพื่อเข้าโครงการ ณ สิ้นเดือน ต.ค. 67 จึงจึงใจเป็นหนี้เสียเพื่อเข้าโครงการไม่ได้ เป็นมาตรการชั่วคราวเพียง 3 ปี สอดคล้องกับรายได้ที่จะทยอยฟื้นตัว มีเงื่อนไขห้ามก่อหนี้ใหม่เพิ่มในช่วง 12 เดือนแรก และต้องบันทึกประวัติในเครดิตบูโรว่าเข้าร่วมโครงการ

2. มาตรการ “จ่าย ปิด จบ” เพื่อปรับโครงสร้างหนี้แบบผ่อนปรนให้กับลูกหนี้รายย่อยที่มีหนี้เสียและยอดหนี้ไม่สูง (ไม่เกิน 5,000 บาท) โดยลูกหนี้จ่ายชำระหนี้บางส่วนและมาตรการช่วยบางส่วนเพื่อให้สามารถปิดจบหนี้ได้เร็ว กลับมาเป็นปกติและเริ่มต้นใหม่ได้

มาตรการทางการเงินข้างต้นช่วยเหลือลูกหนี้ได้ตรงจุดกว่าและมีประสิทธิผลมากกว่าการลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เนื่องจากการลดค่างวดโดยตรงทำให้ลูกหนี้เบาตัวขึ้นและสามารถไปต่อไหว โดยประเมินว่ามีลูกหนี้ที่สามารถสมัครเข้าโครงการได้ 1.9 ล้านราย คิดเป็น 2.1 ล้านบัญชี ยอดหนี้คงค้างรวม 8.9 แสนล้านบาท สำหรับลูกหนี้ที่ไม่เข้าข่ายโครงการนี้ยังสามารถเข้าถึงมาตรการแก้หนี้อื่น ๆ ได้ เช่น คลินิกแก้หนี้ การปรับโครงสร้างหนี้ทั้งก่อนและหลังเป็นหนี้เสีย เป็นต้น

โดยสรุป การผสมผสานเครื่องมือเชิงนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ทั้งแก้ปัญหาได้ตรงจุดและลดผลกระทบข้างเคียงจากการใช้มาตรการอื่นใดอันหนึ่งมากเกินไป เช่น การลดอัตราดอกเบี้ยต่ำเกินไปอาจสร้างปัญหาการก่อหนี้ตามมา ขณะที่มาตรการทางการเงิน เช่น คุณสู้เราช่วย เป็นเครื่องมือที่ตรงจุดกว่าแต่ก็มีต้นทุนของมาตรการ แบงก์ชาติจึงต้องคำนึงถึงผลดีผลเสียและข้อจำกัดของแต่ละเครื่องมือ เพื่อใช้ผสมผสานกันในการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้เขียนขอเป็นกำลังใจให้ผู้อ่านทุกท่านสามารถแก้ไขทุกปัญหาได้ลุล่วงด้วยดีในปีใหม่ 2568 นี้ครับ

** บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของหน่วยงานที่สังกัด **
เผยแพร่ครั้งแรก คอลัมน์ “ร่วมด้วยช่วยคิด” นสพ.ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 20-21 มกราคม 2568